

Quickscan Flora- en faunawet

Herontwikkeling winkelcentrum Leidsenhage

Rapportnummer: 20140190/rap01
Status rapport: definitief, versie 2
Datum rapport: 15 april 2014

Auteur: P.I. (Pim) Godschalk
Projectleider: D. (Dirk) van der Est
Kwaliteitscontrole: D. (Dirk) van der Est

Opdrachtgever: Unibail-Rodamco
T.a.v. de heer T. Koek
Postbus 75705
1118 ZT Schiphol

Dit rapport is digitaal gegenereerd en derhalve niet voorzien van een handtekening. De inhoud van de rapportage is aantoonbaar gecontroleerd en vrijgegeven.

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Beknopt juridisch kader	1
1.3 Doel	1
1.4 Gebiedsbescherming	2
1.5 Leeswijzer	2
2 HUIDIGE EN TOEKOMSTIGE SITUATIE	3
2.1 Beschrijving huidige situatie	3
2.2 Werkzaamheden en toekomstige situatie	5
3 AANWEZIGHEID BESCHERMDE SOORTEN.....	7
3.1 Methode	7
3.2 Uitvoerende.....	7
3.3 Resultaten literatuuronderzoek	7
3.4 Resultaten veldbezoek.....	8
3.4.1 Flora	8
3.4.2 Vogels.....	9
3.4.3 Vleermuizen	11
3.4.4 Overige zoogdieren	12
3.4.5 Vissen.....	12
3.4.6 Amfibieën en reptielen.....	13
3.4.7 Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden.....	13
4 GLOBALE EFFECTENANALYSE EN MAATREGELEN.....	14
4.1 Samenvatting aanwezigheid beschermde soorten	14
4.2 Globale effecten en maatregelen.....	14
4.2.1 Flora	14
4.2.2 Broedvogels (niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst - cat. 5)	15
4.2.3 Broedvogels (tijdens broedseizoen beschermd)	15
4.2.4 Vleermuizen	15
4.2.5 Vissen.....	16
4.3 Conclusies	17
4.4 Aanbevelingen BREEAM-NL	18
5 LITERATUUR.....	19

BIJLAGEN

Bijlage 1: Lijst jaarrond beschermd vogelnesten

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Unibail-Rodamco heeft het voornemen om winkelcentrum Leidsenhage in de gemeente Leidschendam-Voorburg te herontwikkelen. Het winkelcentrum stamt uit begin jaren zeventig en voldoet niet meer geheel aan de wensen van het huidige winkelend publiek. Met de herontwikkeling moet het winkelcentrum nieuw leven worden ingeblazen.

Hiertoe wordt een deel van de bebouwing gesloopt (met name met kantoorfuncties), wordt nieuwbouw gepleegd en worden te behouden delen gerenoveerd (onder andere gevelvernieuwing). Tevens wordt het buitengebied opnieuw ingericht, zo wordt er een loopbrug over de aanwezige vijver aangelegd en worden mogelijk enkele bomen in het aangrenzende bosplantsoen gekapt.

Unibail-Rodamco heeft ATKB gevraagd om te onderzoeken of er beschermde natuurwaarden aanwezig (kunnen) zijn op de planlocatie, en om na te gaan wat de consequenties hiervan zijn voor het plan en de verdere uitwerking hiervan. De quickscan zal onderdeel zijn van de documentatie voor het aanvragen van een bestemmingsplanwijziging.

1.2 Beknopt juridisch kader

Via de Flora- en faunawet is de bescherming van een aantal soorten planten en dieren in Nederland vastgelegd. In de wet zijn soorten opgenomen die landelijk of op Europees niveau zeldzaam zijn of worden. Het voorgenomen plan heeft mogelijk negatieve gevolgen op (de leefgebieden van) beschermde soorten. Het is volgens deze wetgeving niet toegestaan om het leefgebied aan te tasten.

Een overtreding van verbodsbepalingen op soorten uit de zwaardere beschermingscategorieën (tabel 2 en 3) is te voorkomen door, voorafgaand aan de werkzaamheden, voorzorgsmaatregelen te treffen. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplanting- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Voorzorgsmaatregelen zijn gericht op het voorkomen van de negatieve gevolgen van een activiteit op beschermde soorten.

Er geldt echter wel een ontheffingsplicht voor de soorten uit de zwaardere beschermingscategorieën (tabel 2 & 3) als de functionaliteit van vaste rust- en verblijfplaatsen niet kan worden behouden door het nemen van voorzorgsmaatregelen. Vleermuizen behoren onder andere tot deze categorie.

De geplande werkzaamheden worden getoetst door middel van een quickscan Flora- en faunawet (Ff-wet). De quickscan is een verkennende toets om na te gaan of beschermde soorten in het plangebied voorkomen. Daarnaast is het doel om in te schatten of er een kans is op overtreding van de Ff-wet. Een quickscan geeft echter mogelijk geen definitief uitsluitsel over het al dan niet voorkomen van beschermde soorten en het al dan niet overtreden van de wet.

1.3 Doel

De doelstelling voor de quickscan is geformuleerd in vijf onderzoeksvragen:

- Welke beschermde soorten flora en fauna, genoemd in tabel 2 en 3 van de Ff-wet, maken (mogelijk) gebruik van de planlocatie?
- Is aanvullend onderzoek naar één of meerdere soorten noodzakelijk?
- Wat zijn de globale effecten van de voorgenomen werkzaamheden op beschermde soorten, die (mogelijk) gebruik maken van de planlocatie als onderdeel van het leefgebied?
- Welke algemene maatregelen dienen te worden uitgevoerd om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen of te beperken?
- Is het noodzakelijk om voor de voorgenomen werkzaamheden een ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen?
- Zijn er vanuit de Flora- en faunawet beperkingen of aandachtspunten ten aanzien van het doorlopen van de bestemmingsplanprocedure?

1.4 Gebiedsbescherming

Via de Natuurbeschermingswet 1998 zijn verschillende gebieden in Nederland beschermd (Natura 2000-gebieden). Ook gebieden die onder de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) vallen zijn beschermd.

Het plangebied ligt niet in een Natura 2000-gebied of binnen de EHS. Omdat de voorgenomen ontwikkeling lokaal van aard is en midden in de bebouwde kom ligt, zijn er geen externe negatieve effecten te verwachten. Toetsing aan de regelgeving omtrent deze beschermde gebieden is daarom niet van toepassing. Het voornemen hoeft alleen aan de soortbescherming van de Flora- en faunawet te worden getoetst.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is een beschrijving van het plangebied weergegeven en de uit te voeren werkzaamheden zijn hier benoemd. Hoofdstuk 3 gaat in op de aanwezigheid van beschermde soorten.

In hoofdstuk 4 worden de globale effecten bepaald van het plan op de soorten die (mogelijk) gebruik maken van het plangebied. Hier worden ook globaal maatregelen voorgesteld om zorgvuldig te handelen ten aanzien van beschermde soorten. In de conclusie wordt beargumenteerd of een vervolgonderzoek, nader maatregelenpakket en/of een ontheffing noodzakelijk is voor het uitvoeren van de werkzaamheden.

In figuur 2-2 zijn foto's weergegeven van de situatie van het plangebied ten tijde van het veldbezoek.

Figuur 2-2. Huidige situatie plangebied. A = daken kantoren en winkels, B = parkeerplaats oostzijde, C = centrale winkelplein, D = vijver, E = impressie Zijdepark ten westen van de vijver, F = bomenrij aan de zuidzijde van het plangebied.

2.2 Werkzaamheden en toekomstige situatie

Het integrale plan voor de herontwikkeling van Leidsenhage omvat de volgende hoofdcomponenten (gegevens Unibail-Rodamco):

- een volledig overdekt winkelcentrum (met behoud/hergebruik van de bestaande overkappingen);
- een herinrichting van de bestaande structuur tot integraal winkelcircuit;
- integratie van het park en de vijver met het winkelcentrum;
- herinrichting openbaar gebied aan de randen van het vernieuwde winkelcentrum;
- uitbreiding van het winkelprogramma;
- (mogelijke) toevoeging van een bioscoop op de eerste verdieping en eventuele overige leisure functies op de en 2e verdieping;
- uitbreiding van het horeca programma op begane grond en op de 1e verdieping;
- een sfeervol (openlucht) evenementenplein tegenover het hotel en nabij de vijver, tevens te gebruiken door de weekmarkt;
- voldoende parkeervoorzieningen en fietsenstallingen rondom het winkelcentrum;
- renovatieprogramma van de bestaande passages en winkels (dak, vloer, installaties en winkelpuien/shopfronts).

Globaal vallen de werkzaamheden uiteen in twee delen: herstructurering (sloop/nieuwbouw) en renovatie van bestaande c.q. te behouden delen. De herstructurering omvat het volgende:

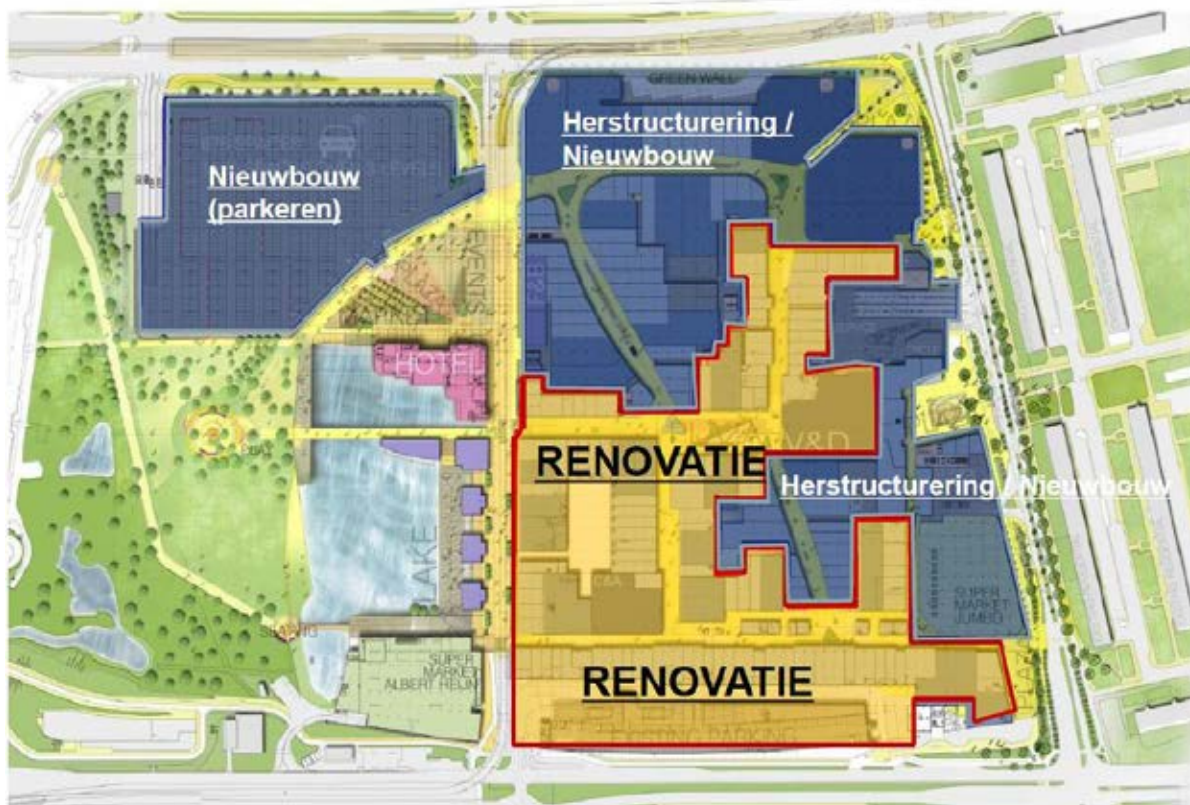
- sloop van enkele bouwblokken (circa 30.000 m² kantoorruimte, circa 14.000 m² winkelruimte);
- nieuwbouw parkeerplaatsen (met name op het noordwestelijke terrein, wat nu enkellaags is en drielaags wordt).

In figuur 2-3 zijn de voorgenomen werkzaamheden schematisch weergegeven.

Figuur 2-3. Voorgenomen ontwikkeling. Te behouden en te renoveren delen (oranje) en te slopen onderdelen (rood) van gebouwen.

Herstructurering / Nieuwbouw & Renovatieprogramma

Figuur 2-4. Beeld van de nieuwbouw (blauw) en renovatie (oranje) op het terrein. Het parkeerterrein linksboven is nu enkellaags en krijgt in de nieuwe situatie mogelijk drie verdiepingen.

De renovatie omvat:

- aanpassing van de bestaande overkapping (teneinde tot een gesloten winkelgebied te komen);
- het afsluitbaar maken van het winkelcentrum;
- het aanbrengen van een nieuwe passagevloer;
- inrichting van de passages (teneinde het verblijfsklimaat te veraangename);
- nieuwe winkelpuien/shopfronts voor de te behouden winkels teneinde de uitstraling van het bestaande winkelcentrum in lijn te brengen met de nieuwbouw en te voldoen aan brandveiligheidseisen als gevolg van het volledig overkappen en afsluitbaar maken van het winkelcentrum.

De planning is om de werkzaamheden gefaseerd uit te voeren, zodat het winkelcentrum zoveel mogelijk in gebruik kan blijven tijdens de werkzaamheden. De werkzaamheden zijn gepland voor de periode 2015-2017.

3 AANWEZIGHEID BESCHERMDE SOORTEN

3.1 Methode

De quickscan is uitgevoerd door een literatuurstudie en een veldbezoek uit te voeren. De literatuurstudie heeft als doel om een beeld te krijgen van aanwezige beschermde soorten (tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet) in de omgeving, zodat de kans op voorkomen in het plangebied kan worden geschat. Soorten uit de eerste beschermingscategorie zijn mogelijk ook aanwezig in het plangebied, deze zijn verder buiten beschouwing gelaten. Er geldt namelijk een algehele vrijstelling voor deze soorten bij ruimtelijke ingrepen.

Voor het verkrijgen van informatie is gebruik gemaakt van openbaar toegankelijke broninformatie via internet en literatuur (zie literatuurlijst). Dit geeft echter geen compleet beeld. Daarom is middels een veldbezoek gekeken (18 maart 2014) naar de geschiktheid van het plangebied als leefgebied voor diverse beschermde soorten. Hierbij is gekeken naar de aanwezigheid van beschermde soorten en sporen, zoals uitwerpselen, pootafdrukken en aanwezige (oude) nesten.

3.2 Uitvoerende

De quickscan is uitgevoerd door een ervaren ecooloog van ATKB. De ecooloog voldoet aan de definitie die het ministerie van E,L&I hanteert van een ter zake kundige voor het opstellen van toetsingen aan de Flora- en faunawet. Daarnaast is ATKB aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB).

3.3 Resultaten literatuuronderzoek

Voor het literatuuronderzoek is de stad Leidschendam als zoekgebied gebruikt, de landelijke omgeving is niet meegenomen, omdat de planlocatie midden in de bebouwde kom ligt. In tabel 3-1 is aangegeven welke soorten mogelijk aanwezig zijn op basis van verspreidingsinformatie via openbaar toegankelijke informatie. De tabel is aangevuld met mogelijke aanwezige soorten op basis van gebiedskennis (ATKB heeft in de nabijheid van het plangebied diverse quickscans uitgevoerd). Dit is aangegeven in de derde kolom van tabel 3-1.

Tabel 3-1. Mogelijk aanwezige soorten op grond van verspreidingsbeeld uit literatuur (zie literatuurlijst) en gebiedskennis ATKB.

Soortgroep	Mogelijk aanwezige soorten op grond van verspreiding	Toelichting op waarneming
Flora	Tongvaren, steenbreekvaren, gele helmbloem, klein glaskruid, zwartsteel, prachtklokje, daslook	ATKB, omgeving plangebied (www.waarneming.nl leverde geen waarnemingen op)
Broedvogels jaarrond beschermd (cat. 1 t/m 4)	Ooievaar, sperwer, havik, buizerd, boomvalk, slechtvalk, ransuil, gierzwaluw, roek, grote gele kwikstaart	www.waarneming.nl ; omgeving plangebied
Broedvogels niet jaarrond inventarisatie gewenst beschermd (cat. 5)	Blauwe reiger, ijsvogel, grote bonte specht, groen specht, bosuil, ekster, zwarte kraai, koolmees, pimpelmees, oeverzwaluw, boerenzwaluw, boomkruiper, spreeuw, zwarte roodstaart, gekraagde roodstaart, tapuit, huiszwaluw	www.waarneming.nl ; omgeving plangebied
Broedvogels (tijdens broedseizoen beschermd)	Veel waarnemingen van diverse soorten	www.waarneming.nl ; omgeving plangebied
Zoogdieren (vleermuizen)	Gewone en ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis	www.waarneming.nl ; omgeving plangebied
Zoogdieren (grondgebonden)	Geen	www.waarneming.nl ; ATKB
Amfibieën en reptielen	Geen	www.waarneming.nl ; ATKB
Vissen	Kleine modderkruiper, bittervoorn	ATKB; omgeving plangebied
Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden	Geen	www.waarneming.nl ; ATKB

3.4 Resultaten veldbezoek

3.4.1 Flora

In tabel 3-1 is genoemd dat in de omgeving van het plangebied diverse beschermde soorten voorkomen. Bij het veldbezoek zijn geen beschermde soorten waargenomen. Deels komt dit door de tijd van het jaar (vroeg in het groeiseizoen), maar de varensoorten kunnen ook in de winter worden aangetroffen.

Voor tongvaren, steenbreekvaren en klein glaskruid (en mogelijk andere beschermde stadsflora) zijn geen geschikte groeiplaatsen aangetroffen. Geschikte locaties zijn bakstenen muren met cement met een hoog kalkgehalte (en verweerd), die relatief vochtig zijn (door de aanwezigheid van oppervlaktewater, of door beschaduwing/noordzijde). Dergelijke locaties zijn niet aanwezig in het plangebied.

De gele helmbloem kan, behalve op locaties zoals hierboven omschreven, ook voorkomen op de overgang van verticale structuren (wanden) en horizontale (stoep, weg etc.). Het voorkomen op dergelijke plekken is niet geheel uit te sluiten in de stad, waar naast natuurlijke groeiplaatsen (oude muren) ook veel verwilderde tuinplanten voorkomen.

Op kleine grasveldjes bij de parkeerplaatsen, en tussen stoeptegels is het ook mogelijk dat soorten klokjes voorkomen (ook soorten uit tabel 1 van de Ff-wet). In de stad gaat het vaak om verwilderde tuinplanten, maar verwilderde exemplaren zijn ook beschermd.

Daslook, tot slot, is een soort die in de schaduw van bossen groeit. In Leidschendam-Voorburg komt deze soort ook voor, het Zijdepark is echter ongeschikt als groeiplaats voor deze soort. De ondergroei bestaat vooral uit stikstofminnende brandnetels die alle andere bodemvegetatie verstikt. Daarnaast zijn geen rozetbladeren van daslook gevonden, de soort is niet aanwezig in het deel van het Zijdepark binnen het bestemmingsplangebied.

In het plangebied komen mogelijk beschermde plantensoorten voor (klokjes, gele helmbloem). Het advies is nader onderzoek te doen naar deze soorten in het groeiseizoen. Voor andere beschermde planten (daslook; tongvaren, steenbreekvaren, klein glaskruid en andere beschermde muurflora) zijn geen geschikte groeiplaatsen aanwezig.

Figuur 3-1. Links een beeld van verruigde oevers nabij een plasje in het Zijdepark, rechts opkomende grote brandnetels in de ondergroei.

3.4.2 Vogels

Uitleg beschermingswerking

De nesten van alle broedvogels zijn tijdens het broedseizoen beschermd, daarnaast is een aantal soorten jaarrond beschermd (interpretatie van het ministerie van E,L&I). Jaarrond beschermde vogels kunnen in gebouwen worden aangetroffen, of in bomen, zoals in eksternesten (categorie 1 t/m 4).

Ook zijn broedvogels onderscheiden die in principe niet jaarrond beschermd zijn, maar het ministerie verlangt wel een inventarisatie en de soorten zijn wel jaarrond beschermd als de ecologische omstandigheden dit rechtvaardigen (categorie 5). In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de jaarrond beschermde soorten en de categorieën. In deze paragraaf is een indeling gemaakt in jaarrond beschermde vogels (categorie 1-4), vogels waarvoor inventarisatie gewenst is (categorie 5) en tijdens het broedseizoen beschermde broedvogels.

Broedvogels jaarrond beschermd (categorie 1 t/m 4)

De nesten van vogelsoorten binnen deze categorieën zijn jaarrond beschermd. Dit geldt ook voor de directe omgeving die nodig is om de jongen succesvol groot te brengen (foeragegebied).

In tabel 3-1 is genoemd dat in de omgeving waarnemingen zijn gedaan van diverse jaarrond beschermde soorten. In het veld zijn geen waarnemingen gedaan van jaarrond beschermde vogels. Wel is met een van de beheerders gesproken, deze heeft uitgebreide kennis van de lokale flora en fauna. Volgens deze gegevens broedt de huismus al meer dan vijf jaar niet meer in of bij gebouwen van het winkelcentrum (dit geldt overigens voor de hele omgeving, de soort komt nauwelijks nog voor in Leidschendam). Gezien het ontbreken van struiken en de aanwezigheid van weinig bomen in het winkelcentrum is het gebied ook niet erg geschikt voor de huismus. Tevens zijn bij het veldbezoek geen huismussen waargenomen, terwijl deze erg plaatstrouw zijn.

De gierzwaluw broedt niet in het complex, geschikte broedplaatsen (bereikbare holten onder dakpannen bijvoorbeeld) ontbreken ook in het plangebied. Platte daken met een bitumen dak zijn daarom niet geschikt voor de gierzwaluw.

Voor (de) andere soorten jaarrond beschermde vogels ontbreekt geschikt biotoop. Deze soorten zijn waarschijnlijk overvliegend, of slechts tijdelijk ter plaatse waargenomen (zoals ooievaar en roek). Voor de ransuil zijn geen geschikte roest- of nestplaatsen aanwezig. Er staan wel enkele naaldbomen naast een horecagelegenheid nabij de vijver, maar deze bomen zijn te open en bieden (te) weinig beschutting. Daarnaast ligt deze locatie naast een drukke tramlijn/aanvoerweg, zodat er veel verstoring is. Er is dus geen geschikt biotoop voor de ransuil.

In bomen broedende roofvogels, zoals de buizerd of havik, worden niet in het deel van het Zijdepark binnen het bestemmingsplangebied verwacht. Er zijn geen grote nesten gezien (de nesten zijn groter dan die van ekster of zwarte kraai, waarvan wel een nest is gevonden). Daarnaast is er te weinig rust voor deze soorten (het kleine park wordt intensief gebruikt door recreanten en omwonenden).

De slechtvalk wordt soms jagend of rustend waargenomen, maar broedt niet op de gebouwen in het plangebied (deze soort is ook afhankelijk van speciale nestkasten die niet aanwezig zijn in het plangebied). De grote gele kwikstaart broedt bij halfopen beschutte plekken, deze soort is echter alleen als wintergast waargenomen.

In het plangebied komen geen (geschikte nestplaatsen voor) jaarrond beschermde vogels voor.

Broedvogels niet jaarrond beschermd inventarisatie wel gewenst (categorie 5)

In tabel 3-1 is genoemd dat in de omgeving waarnemingen zijn gedaan van diverse soorten, zoals ekster en koolmees. Soorten in categorie 5 betreft vaak holenbroeders. Er is bij het veldbezoek daarom met name gekeken naar het deel van het Zijdepark dat binnen het plangebied valt (zie figuur 2-1), of hier geschikte nestholten aanwezig zijn. In het Zijdepark zijn geen geschikte holten waargenomen (er worden echter ook geen bomen gekapt). Wel is een eksternest aangetroffen (niet in gebruik).

Volgens de beheerder broedde de spreeuw in het verleden met wel 20 broedparen in de bebouwing in het plangebied, maar de laatste jaren is dit aantal snel teruggelopen. Bij het veldbezoek zijn geen spreeuwen waargenomen. Het plangebied is wel geschikt als broedgebied voor spreeuwen (deze kunnen in de gebouwen in hoekjes weggroepen (zie ook figuur 3-2). Omdat het landelijk gezien slecht gaat met de spreeuw (www.sovon.nl), kan gesteld worden dat het waardevol is om eventueel nog aanwezige broedparen te inventariseren.

In het Zijdepark (binnen het plangebied) zijn verschillende (oude) nesten gezien van zwarte kraai of ekster. Deze soorten komen algemeen voor, en in de stedelijke omgeving komt meer geschikt biotoop voor (geschikte nestbomen), zoals in het aan de oostzijde grenzende gebied 'de Heuvel'.

Voor cat. 5-soorten geldt dat inventarisatie gewenst is. De nesten zijn in principe niet jaarrond beschermd volgens de interpretatie van het ministerie van E,L&I, maar wel als uit ecologisch onderzoek blijkt dat het plangebied van hoge ecologische waarde is voor deze soorten. Het is noodzakelijk om eventueel aanwezige spreeuwen te inventariseren. Een inventarisatie van hollenbroeders in het Zijdepark is niet nodig, omdat hier geen bomen gekapt worden.

Op basis van dit onderzoek kan worden bepaald of de locatie van groot belang is voor de lokale populatie of niet, en of de nesten daarmee jaarrond beschermd dienen te worden.

Soorten als blauwe reiger (koloniebroeder), ijsvogel, bosuil en zwaluwsoorten worden niet verwacht op de locatie, geschikte broedlocaties ontbreken voor deze soorten (zoals steilwanden voor ijsvogel en oeverzwaluw).

Het plangebied is geschikt als broedgebied voor de spreeuw. Inventarisatie van deze soort is gewenst.

Broedvogels algemeen

Tijdens het veldbezoek zijn onder andere roodborst, winterkoning en heggenmus zingend waargenomen in het Zijdepark (binnen plangebied). Dit park is zeer geschikt voor broedvogels, omdat er zowel hoge bomen als ondergroei van struiken aanwezig is (zie figuur 3-2).

Figuur 3-2. Links een voormalige broedplaats van spreeuw (op de muur zijn nog sporen van uitwerpselen te zien), rechts een beeld van het Zijdepark met de ondergroei van diverse soorten struiken (geschikt voor algemene broedvogels).

Langs de oevers van watergangen kunnen daarnaast soorten als meerkoet en wilde eend broeden. Het winkelcentrum is geschikt voor stadsduiven (deze broeden ook op diverse locaties). Daarnaast zijn van het dak broedgevallen van meeuwen bekend (de beheerder, welke ook contact heeft met een vogelringwerkgroep heeft vorig jaar van drie nesten zilvermeeuwen de jongen geringd). Ook was een paartje kleine mantelmeeuwen in 2013 aanwezig, deze vertoonden territoriumgedrag maar hebben niet gebroed. Het dak is ook geschikt voor een soort als scholekster (er zijn delen met een grinddak).

Het plangebied is geschikt voor algemene soorten broedvogels.

3.4.3 Vleermuizen

Diverse vleermuizen maken gebruik van gebouwen als verblijfplaats maar er zijn ook boombewonende vleermuizen. Vleermuizen maken gebruik van kraam-, zomer-, paar- en winterverblijven en wisselen van verblijfplaatsen. Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige elementen als vlieg- en/of foerageerroute. Lijnvormige elementen zijn onder andere aaneengesloten bomenrijen en watergangen. Uit het literatuuronderzoek (tabel 3-1) blijkt dat in de omgeving van het plangebied gewone en ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis voorkomen. Ook soorten als laatvlieger en incidenteel andere soorten kunnen voorkomen. Voor het overzicht is hieronder een onderscheid gemaakt in verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied.

Waarnemingen

De beheerder wist van één locatie dat daar in de zomer een vleermuisverblijf aanwezig is, dit is aan de westzijde van het gebouw langs de trambaan, op een vergelijkbare plek als in figuur 3-2 links. Op het kantoorgedeelte van het centrum komen veel van deze uitstulpingen voor, en zoals zichtbaar op de foto bevindt zich hier een ruimte tussen de muur en het uitsteeksel (dat hol is). Er zijn geen sporen waargenomen. Op het winkelplein heeft de portier wel eens een verzwakte (ruige) dwergvleermuis gevonden, een waarneming van deze soort is goed mogelijk op deze locatie (de ruige dwergvleermuis is een boombewonende soort, de aanwezigheid van geschikte verblijfplaatsen in de omgeving buiten het plangebied is niet uit te sluiten).

Verblijfplaatsen

De gebouwen zijn geschikt om te fungeren als verblijfplaats voor vleermuizen. Het kantoorgedeelte is op sommige plaatsen slecht onderhouden, waardoor gevelbekleding los zit of beschadigd is. Ook achter de uitsteeksels zoals in figuur 3-2 links zijn holle ruimten aanwezig, waar blijkens de mededelingen ook gebruik van wordt gemaakt (dit betrof waarschijnlijk de gebouwbewonende gewone dwergvleermuis).

Bij het winkelgedeelte zijn waarschijnlijk geen geschikte verblijfplaatsen aanwezig, de gevels zijn hier anders opgebouwd. Gezien de grootte van het winkelcentrum, en de diversiteit aan materialen en constructies, valt echter niet uit te sluiten dat her en der toch verblijfplaatsen aanwezig zijn. Het betreft waarschijnlijk zomer- en mogelijk ook paarverblijfplaatsen. De bebouwing is namelijk minder geschikt als kraam- en winterverblijf (hoewel dit niet 100% is uit te sluiten).

De bomen rondom het winkelcentrum zijn ongeschikt als verblijfplaats, de meeste bomen zijn relatief jong en er zijn geen plekken met loszittende schors of diepe holten waargenomen. In het Zijdepark zijn mogelijk wel geschikte verblijven aanwezig, hier staan oudere bomen. Deze vallen ook deels binnen het (bestemmings)plangebied, maar er worden geen bomen gekapt. Onderzoek naar mogelijke verblijfplaatsen in bomen is dus niet nodig.

In het plangebied komen mogelijk geschikte verblijfplaatsen voor in de bebouwing.

Vliegroutes

De bomen en watergangen in het plangebied zijn in beperkte mate geschikt om als vliegroute te dienen voor vleermuizen. De bebouwing is in grote mate verlicht, maar is wel 'lijnvormig'. Midden in de stad zijn echter veel structurerende elementen aanwezig, zoals bouwblokken en bomenrijen langs doorgaande wegen. In de stad is daarom vaker sprake van 'geleiding' dan van een belangrijke vliegroute in open landschap die van essentieel belang is voor vleermuizen. In die zin is er geen sprake van een vliegroute langs de bebouwing.

Hetzelfde geldt voor het Zijdepark, de bosrand kan fungeren als geleidend element voor langsvliegende en foeragerende vleermuizen, maar van een essentiële vliegroute is geen sprake vanwege de ligging midden in de bebouwde kom.

In het plangebied zijn geen essentiële vliegroutes aanwezig.

Foerageergebied

Het plangebied is geschikt als foerageergebied. Met name boven de watergangen en bij het Zijdepark is geschikt foerageergebied aanwezig, hier is het voedselaanbod voldoende (insecten). Rondom de kantoren en winkels is plaatselijk geschikt gebied aanwezig (rondom aanwezige bomen). Soorten als de gewone en ruige dwergvleermuis die veel in bebouwde gebieden voorkomen kunnen hiervan gebruik maken. Veel andere soorten vleermuizen zijn meer gebonden aan bossen of grote watergangen, of zijn gevoelig voor lichtverstoring.

Het plangebied is langs de randen en bij het Zijdepark geschikt als foerageergebied.

3.4.4 Overige zoogdieren

In tabel 3-1 is genoemd dat in de omgeving geen waarnemingen zijn gedaan van beschermde soorten. Bij het veldbezoek zijn ook geen (sporen van) beschermde soorten waargenomen.

Het plangebied is ook ongeschikt voor beschermde soorten grondgebonden zoogdieren. Een soort als eekhoorn komt in de (verre) omgeving wel voor, maar in grotere, aaneengesloten beboste delen. Het Zijdepark is voor deze soort te klein en te geïsoleerd gelegen (geldt ook voor de boom- en steenmarter). Andere grondgebonden zoogdieren van tabel 2 en 3 van de Ff-wet komen niet voor in stedelijk gebied.

Mogelijk maken algemene soorten zoogdieren zoals egel gebruik van het gebied. Voor tabel 1-soorten geldt echter een algehele vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen (zie paragraaf 1.2).

Het plangebied is ongeschikt voor beschermde soorten zoogdieren.

3.4.5 Vissen

In tabel 3-1 is genoemd dat in de omgeving waarnemingen zijn gedaan van kleine modderkruiper en bittervoorn (gebiedskennis ATKb). Deze soorten komen daadwerkelijk voor in de omgeving.

In het plangebied zijn mogelijk ook geschikte habitats aangetroffen voor deze soorten. De kleine modderkruiper komt voor in watergangen met een niet te dikke sliblaag, waar tevens hardere (zandige) bodems voorkomen (voor de voortplanting). Zoals in figuur 3-3 is te zien komen langs de randen van de vijver zandige delen voor. Deze soort kan voorkomen in de watergangen.

De bittervoorn komt meestal alleen voor in helderder water met een rijkere water- of oeervegetatie. Voor deze soort is het in ieder geval erg belangrijk dat het water voldoende diepte heeft (meer dan 50 cm). Uit het veldbezoek is gebleken dat de waterkwaliteit voldoende is voor deze soort, waterplanten waren vanwege de tijd van het jaar nog niet aanwezig. Het is echter mogelijk dat deze soort voorkomt in de vijver.

De rivierdonderpad, die niet genoemd is in tabel 3-1, komt voor op stenige bodems. Langs de oevers is ook her en der puin aanwezig, er is daarom een kleine kans dat deze soort ook lokaal nog voorkomt. Voor andere beschermde soorten is het plangebied ongeschikt.

In het plangebied komen mogelijk de kleine modderkruiper en rivierdonderpad (tabel 2) en bittervoorn (tabel 3) voor.

Figuur 3-3. Links een detailopname van een oever van de vijver waarop te zien is dat er zandige bodems voorkomen, rechts een beeld van de oevers met oevervegetatie (riet).

3.4.6 Amfibieën en reptielen

In tabel 3-1 is genoemd dat in de omgeving geen waarnemingen bekend zijn van beschermde soorten amfibieën en reptielen. Tijdens het veldbezoek zijn ook geen waarnemingen gedaan.

De watergangen in het plangebied (grote vijver en daaraan verbonden kleine plasjes in het Zijdepark) zijn mogelijk wel geschikt voor algemene soorten uit tabel 1 van de Flora- en faunawet (zoals gewone pad). Soorten uit tabel 1 worden echter niet behandeld omdat een algehele vrijstelling geldt (zie ook paragraaf 1.2). Geschikte habitats voor zwaardere beschermde soorten ontbreken echter, evenals bronpopulaties in de omgeving (soorten uit de duinen kunnen het plangebied niet bereiken vanwege alle barrières).

In het plangebied komen geen beschermde soorten amfibieën en reptielen voor.

3.4.7 Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden

In tabel 3-1 is genoemd dat in de omgeving geen waarnemingen bekend zijn van beschermde soorten dagvlinders, libellen en overige ongewervelden. Tijdens het veldbezoek zijn ook geen waarnemingen gedaan van beschermde soorten.

Het plangebied is ongeschikt voor beschermde dagvlinders. Van deze soortgroep is een deel van de soorten uitgestorven in Nederland, of komt alleen nog voor als zwerver en incidentele voortplanters (rouwmantel, keizersmantel). Verder komen geschikte habitats vrijwel uitsluitend voor in droge en natte heidegebieden, laag- en hoogvenen en de Zuid-Limburgse kalkgraslanden. Dergelijke habitats ontbreken echter in het plangebied.

Voor libellen geldt grotendeels hetzelfde, hoewel sommige soorten ook buiten natuurgebieden voorkomen (groene glazenmaker bij krabbenscheervegetaties in poldergebieden; rivierrombout langs de grote rivieren). Geschikte habitats zijn echter niet aanwezig in het plangebied.

Voor de groep overige ongewervelden (zoals het vliegend hert of de platte schijfhoren, een zoetwaterslakje) ontbreken ook geschikte habitats en bronpopulaties in de directe omgeving.

In het plangebied komen geen beschermde soorten dagvlinders, libellen en overige ongewervelden voor.

4 GLOBALE EFFECTENANALYSE EN MAATREGELEN

4.1 Samenvatting aanwezigheid beschermde soorten

In tabel 4-1 is een overzicht weergegeven van beschermde soorten uit tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet, die mogelijk hun leefgebied hebben in het plangebied. Deze soorten worden meegenomen in de globale effectenanalyse van de voorgenomen werkzaamheden op (leefgebieden van) deze soorten in paragraaf 4.2.

Tabel 4-1: overzicht van de (mogelijk) aanwezige beschermde soorten van tabel 2 en 3 van de Ff-wet.in het plangebied.

Soortgroep	Kans op voorkomen in plangebied
Flora	Prachtklokje, gele helmbloem
Jaarrond beschermde soorten broedvogels (cat. 1 t/m 4)	Geen waarnemingen en geen geschikt habitat
Jaarrond beschermde soorten broedvogels (cat. 5)	Geen waarnemingen Wel geschikt habitat in plangebied aanwezig (spreeuw). Inventarisatie gewenst.
Algemene broedvogels (tijdens broedseizoen beschermd)	Diverse waarnemingen en geschikt habitat aanwezig
Zoogdieren (Vleermuizen)	Geen waarnemingen, wel geschikt habitat in plangebied aanwezig
Zoogdieren (Overige soorten)	Geen waarnemingen en geen geschikt habitat in plangebied aanwezig
Vissen	Kleine modderkruiper, rivierdonderpad en bittervoorn
Amfibieën en reptielen	Geen waarnemingen en geen geschikt habitat in plangebied aanwezig
Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden	Geen waarnemingen en geen geschikt habitat in plangebied aanwezig

Het is uit te sluiten dat andere beschermde soorten aanwezig kunnen zijn in en in de omgeving van het plangebied. Alleen de soorten uit tabel 4-1 worden behandeld in het vervolg van deze rapportage.

4.2 Globale effecten en maatregelen

4.2.1 Flora

Bij de werkzaamheden in het plangebied kunnen exemplaren van beschermde klokjes of de gele helmbloem verwijderd worden en kunnen geschikte groeiplaatsen verloren gaan. Omdat niet bekend is of dergelijke soorten voorkomen, en zo ja waar precies, is een inventarisatie gewenst tijdens het groeiseizoen. Als geen beschermde planten worden waargenomen zijn ook geen maatregelen nodig. Indien wel exemplaren worden aangetroffen, kan worden nagegaan of deze locaties door de werkzaamheden verdwijnen of niet en kunnen gerichte maatregelen worden voorgesteld.

Voor soorten van tabel 2 van de Flora- en faunawet kan gewerkt worden volgens een goedgekeurde gedragscode. Door volgens een gedragscode te werken (bijvoorbeeld van Bouwend Nederland), geldt er geen ontheffingsplicht voor soorten uit tabel 2. Volgens de gedragscode zouden exemplaren van beschermde planten buiten de bloeitijd (mei tot half juli) kunnen worden uitgestoken en worden verplaatst naar een geschikte groeiplaats elders binnen het plangebied.

Een inventarisatie van aanwezige beschermde flora in het groeiseizoen is noodzakelijk om maatregelen uit de gedragscode te kunnen voorstellen.

4.2.2 Broedvogels (niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst - cat. 5)

In het plangebied komen mogelijk broedvogels voor die alleen jaarrond beschermd zijn als daar zwaarwegende redenen op ecologisch gebied voor zijn. De bebouwing in het plangebied is geschikt als broedplek voor spreeuwen, een soort die landelijk achteruit gaat zodat inventarisatie gewenst is. Op basis daarvan kan bepaald worden of de spreeuw gezien moeten worden als jaarrond beschermd of als algemene, tijdens het broedseizoen beschermde broedvogel.

Inventarisatie van cat. 5-soorten in het Zijdepark is niet nodig, omdat hier geen biotoop verloren gaat. Er worden geen bomen gekapt waarin holten aanwezig kunnen zijn, of bomen met ekster- of kraaiennesten.

Een inventarisatie van broedende spreeuwen is gewenst om de beschermingsstatus te kunnen bepalen en mogelijke maatregelen voor te stellen. Onderzoek naar jaarrond beschermde soorten is niet noodzakelijk, deze komen niet voor in het plangebied.

4.2.3 Broedvogels (tijdens broedseizoen beschermd)

Het inrichten van de werklocaties waarbij het noodzakelijk is om bomen te snoeien en struiken te verwijderen en bebouwing te slopen heeft mogelijk tot gevolg dat broedende vogels verstoord worden. Voor broedvogels zijn de volgende maatregelen nodig om een overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen:

- Voor de werkzaamheden, zoals snoeien van bomen, verwijderen van struiken en grondverzet, rekening houden met het broedseizoen (in de periode half maart t/m half juli worden de meeste broedgevallen verwacht). Afhankelijk van het weer kan het broedseizoen eerder of later starten en langer doorgaan.
- Indien niet buiten het broedseizoen gewerkt kan worden, zijn maandelijkse controles op broedvogels noodzakelijk in de periode februari-augustus (afhankelijk van het weer). In dat geval moet het werk anders georganiseerd worden, waarbij verstoring van het nest voorkomen wordt door bijvoorbeeld het instellen van een verstoringvrije zone rond het nest. Buiten de periode half maart tot half juli is de kans op aanwezige broedvogels erg klein.

Broedvogelcontroles dienen uitgevoerd te worden door een ter zake kundige (dit kan ook een ervaren of gecertificeerde medewerker van een aannemer zijn).

Door te werken buiten het broedseizoen, of na voorafgaande broedvogelcontroles, kan verstoring van broedende vogels worden voorkomen.

4.2.4 Vleermuizen

In het plangebied kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn in bebouwing, die door de voorgenomen werkzaamheden verstoord of vernietigd worden. In het te slopen kantoordeel is al eens een verblijfplaats waargenomen. Daarnaast is er een kleine kans op verblijven in boomholten in het Zijdepark.

Om effecten op vleermuizen goed te kunnen beschrijven zijn gegevens nodig van de functies die het plangebied heeft voor vleermuizen, en hoeveel vleermuizen van het gebied gebruik maken. Het gaat dan naast verblijven ook om foerageergebied.

Eventuele effecten bij de bebouwing kunnen zijn: vernietiging van verblijfplaatsen door sloop, verstoring door verlichting van invliegopeningen, verstoring door (geluids)trillingen, het tijdelijk verstoren van foerageergebied door verlichting.

Eventuele effecten bij het Zijdepark kunnen zijn: verstoring door (tijdelijke) verlichting van bomen of de bosrand/vijver (foerageergebied). Verblijfplaatsen worden niet vernietigd omdat er geen bomen worden gekapt.

Daarnaast kan de voorgenomen functieverandering (de komst van een evenementenplein bij het hotel ten koste van een deel van de parkeerplaats) leiden tot tijdelijke verstoring van foeragerende vleermuizen.

Verstoring bij een evenement kan optreden door lichthinder (met name een toename van licht bij de bosrand en boven de vijver, wat geschikt foerageergebied is) en door geluidshinder (hard geluid is verstorend voor vleermuizen). Het hotel vormt wel een goede barrière tussen het toekomstige evenementenplein en de vijver/bosrand van het Zijdepark, maar niet voldoende.

Om zowel tijdens de werkzaamheden als daarna effecten op foeragerende vleermuizen te voorkomen worden de volgende maatregelen voorgesteld:

- Bij evenementen dient de verlichting van het plein zo afgesteld te worden dat de bosrand en de vijver ontzien worden. Een donkere foerageerplek is belangrijk voor verschillende soorten vleermuizen.
- Bij evenementen dient de verstoring door geluid zoveel mogelijk beperkt te worden door het geluid (boxen) niet naar de vijver te richten.
- Bij de werkzaamheden nachtelijke verlichting zoveel mogelijk beperken.
- Bij de werkzaamheden nachtelijke verlichting van materieel voor zover toch noodzakelijk (om veiligheidsredenen) zoveel mogelijk concentreren op één locatie (een locatie die niet bij de vijver of het Zijdepark ligt).

Het ecologisch onderzoek naar vleermuizen dient plaats te vinden volgens het vleermuisprotocol. Dit protocol is een landelijke richtlijn die door de overheid als maatgevend wordt beschouwd. Voor het aanvragen van een eventuele ontheffing op de Flora- en faunawet moeten de gegevens volgens dit protocol verzameld zijn. Gezien de te verwachten soorten vleermuizen is een jaarrond onderzoek nodig tussen 15 mei en 1 okt, waarbij zowel kraam-, zomer-, paar- en winterverblijven, evenals het foerageergebied onderzocht worden.

Door verblijfplaatsen te onderzoeken kan inzichtelijk worden gemaakt welke aanvullende maatregelen nodig zijn, en of een ontheffingsaanvraag noodzakelijk is. Door ook het foerageergebied te onderzoeken, kunnen de belangrijkste foerageerlocaties worden bepaald en kunnen bovenstaande maatregelen concreter gemaakt.

Om effecten op verblijfplaatsen en foerageergebied van vleermuizen te kunnen bepalen is een jaarrond onderzoek naar vleermuizen noodzakelijk. Enkele algemene maatregelen om verstoring te voorkomen zijn benoemd.

4.2.5 Vissen

In de watergangen zijn mogelijk beschermde vissoorten aanwezig. In de vijver wordt een vlonder overspanning aangebracht (steiger) zodat er vanuit het winkelcentrum een directe verbinding komt met het Zijdepark. Langs de oevers worden op enkele plaatsen vlonders aangebracht. Het aanbrengen van steigerpalen kan leiden tot tijdelijke verstoring van aanwezige vissen, er gaat echter geen leefgebied verloren.

Tijdelijke effecten op vissen zijn te voorkomen door maatregelen in acht te nemen. Voor de maatregelen is weer gebruik gemaakt van de gedragscode van Bouwend Nederland. Een gedragscode kan gebruikt worden voor tabel 2-soorten (in dit geval kleine modderkruiper en rivierdonderpad). De bittervoorn is een tabel 3-soort, zodat negatieve effecten geheel voorkomen dienen te worden. Middels onderstaande maatregelen is dat mogelijk.

- Werken aan de watergangen buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van vissen. Op basis van de gedragscode van Bouwend Nederland is deze periode 15 februari tot 31 mei.
- Werken aan de watergangen bij een watertemperatuur boven de 0 graden Celsius.

Vissen zijn tijdens de voortplantingsperiode, en dan met name rondom de paai, het meest kwetsbaar. Buiten die periode om kunnen vissen zelfstandig vluchten indien in het water gewerkt wordt. Wanneer steigerpalen in de waterbodem worden aangebracht, zullen eventueel aanwezige bittervoorns zelfstandig vluchten naar een deel van de vijver waar geen verstoring is. Dit geldt veel minder voor kleine modderkruiper en rivierdonderpad die meer plaatsgebonden zijn. Voor deze soorten geldt echter een vrijstelling van ontheffingsplicht wanneer bij een ruimtelijke ontwikkeling gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode.

Door te werken buiten de kwetsbare periode van vissen is nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag niet noodzakelijk; negatieve effecten kunnen dan voorkomen worden met enkele voorzorgsmaatregelen.

4.3 Conclusies

Door het voornemen wordt mogelijk het leefgebied van beschermde soorten flora, broedvogels (cat. 5) en vleermuizen verstoord of aangetast, waardoor de Flora- en faunawet (artikel 11) wordt overtreden. Om eventuele effecten en mogelijke maatregelen inzichtelijk te maken is inventarisatie van deze soortgroepen daarom gewenst.

Op basis van deze inventarisaties kan een meer gerichte effectanalyse worden opgesteld en kan worden bepaald of een ontheffingsaanvraag op de Flora- en faunawet noodzakelijk. Voor flora kan een ontheffingsplicht voorkomen worden door volgens een goedgekeurde gedragscode te werken, dit geldt ook voor mogelijk aanwezige vissen uit tabel 2 (kleine modderkruiper en rivierdonderpad).

Er zijn drie scenario's te onderscheiden. In het best-case scenario worden geen jaarrond beschermde vogels (grote aantallen broedparen spreeuwen waardoor de soort jaarrond beschermd zou zijn) en verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. In dat geval hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd en zijn de voorzorgsmaatregelen zoals genoemd in deze quickscan voldoende.

In het tweede scenario worden wel beschermde soorten aangetroffen, maar gaat het om lage aantallen. Een enkel broedgeval van de spreeuw zou betekenen dat de soort niet als jaarrond beschermd moet worden behandeld. Een enkele verblijfplaats van algemene soorten vleermuizen (zoals de gewone dwergvleermuis) leidt mogelijk wel tot een ontheffingsplicht, maar indien voldoende maatregelen getroffen worden is het verkrijgen van een ontheffing doorgaans geen probleem.

In het worst-case scenario zijn er grote aantallen spreeuwen en/of grote aantallen (zeldzame) vleermuizen (zoals een kraamkolonie). In dat geval is het onzeker of een ontheffing voor de werkzaamheden verleend wordt. Alleen in dit scenario zou de Flora- en faunawet een belemmering kunnen vormen voor de bestemmingsplanprocedure.

Onze verwachting is dat het tweede scenario van toepassing is, waarbij een ontheffingsaanvraag voor vleermuizen mogelijk noodzakelijk is, maar zeer waarschijnlijk verleend wordt. Vanwege de gemiddelde doorlooptijd van een ontheffingsaanvraag (vier maanden) na afronding van het nader ecologisch onderzoek (september) wordt deze vergunning mogelijk pas begin 2015 verleend. Het is echter mogelijk dat de vergunning niet voor het gehele plangebied hoeft te worden aangevraagd, als bijvoorbeeld de vleermuizen maar op enkele plekken aanwezig zijn. Het nader onderzoek moet hier meer inzicht in geven.

Voor de soortgroep flora, vissen en algemene, tijdens het broedseizoen beschermde broedvogels, is het mogelijk om middels maatregelen uit de gedragscode van Bouwend Nederland negatieve effecten te voorkomen. Voor deze soorten (behoudens flora) is nader onderzoek niet noodzakelijk.

4.4 Aanbevelingen BREEAM-NL

Het plangebied wordt mogelijk in de toekomst BREEAM-NL Nieuwbouw gecertificeerd (grootschalige renovatie valt hier ook onder). Om in aanmerking te kunnen komen voor het punt voor LE 3 (flora en fauna op de bouwplaats) is het noodzakelijk om de maatregelen genoemd in deze quickscan te volgen. Wanneer de Flora- en faunawet in acht wordt genomen, kan dit punt gescoord worden. Daarvoor zal dus ook het nader ecologisch onderzoek moeten worden uitgevoerd, en indien nodig dient een ontheffing op de Ff-wet te worden aangevraagd. De voorzorgsmaatregelen uit deze quickscan, uit het nader onderzoek en eventueel bepalingen uit de ontheffing dienen tevens te worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol, wat bij de hoofdaannemer bekend dient te zijn. Ook dient de hoofdaannemer eventuele onderaannemers te informeren (bijvoorbeeld bij een toolbox) over het werkprotocol.

Voor de credit LE 4 (medegebruik plangebied door flora en fauna) dient het plangebied zo ingericht te worden dat het medegebruik door flora en fauna wordt bevorderd. Op deze plaats bieden wij alvast enkele mogelijkheden, omdat de ervaring leert dat deze maatregelen het best zo vroeg mogelijk in de planvorming meegenomen moeten worden:

- Voor broedvogels: het realiseren/behouden van grinddaken, en het creëren van schuilmogelijkheden op daken (bijvoorbeeld door gresbuizen);
- Het realiseren van broedplekken voor de zwarte roodstaart nabij dakranden (stenenhopen op het dak, of speciale nestkasten);
- Het aanbieden van nestplaatsen voor gierzwaluw en/of huismus (middels kasten aan gevels of ingebouwd in gemetselde muren);
- Het realiseren van nestvoorzieningen voor hollenbroeders in het Zijdepark (nestkasten voor koolmees en pimpelmees bijvoorbeeld);
- Het realiseren van groene daken (sedum of anderszins);
- Het realiseren van vleermuisvoorzieningen (dit kan ook een voorwaarde zijn voor het verkrijgen van een ontheffing) in de bebouwing (kasten aan gevel of speciale ruimtes maken in de muren), en/of in het Zijdepark (middels kasten aan bomen);
- Het realiseren van natuurvriendelijke oevers (verwijderen van beschoeiing waar nodig);
- Het aanplanten van inheemse, besdragende struiken (zoals meidoorn).

5 LITERATUUR

Creemers, C.M. & Van Delft, J.C.W., 2009, *De amfibieën en reptielen van Nederland*, Stichting RAVON, KNNV-uitgeverij, Zeist.

Gedragscode Bouwend Nederland. Gedragscode Flora- en faunawet voor de bouw- en ontwikkelingssector. Bouwend Nederland en Neprom, opgesteld door Arcadis NV. 2 november 2006.

Kooijmans, J.L., 2009. *Stadsvogels*, Vogelbescherming Nederland, Zeist.

Meijden, R. van der, 2005. *Heukels' Flora van Nederland*. Wolters-Noordhoff bv Groningen/Houten.

www.soortenbank.nl

www.waarneming.nl

<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/>

www.sovon.nl

www.ravon.nl

www.libellennet.nl

www.vlindernet.nl

ATKB kan u tevens van dienst zijn met:

BODEM

- Verkennend en nader (asbest) bodemonderzoek
- Partijkeuringen grond, bagger en niet vormgegeven bouwstof
- Opstellen saneringsplannen, bestekken conventionele en in-situ landbodemsaneringen
- Begeleiding, evaluatie van conventionele en in-situ landbodemsanering
- Non destructief bodemonderzoek (grondradar)
- Second opinions
- Monitorings- en nazorgplannen
- Juridisch advies bodemzaken
- Beleidsondersteuning
- Civieltechnisch onderzoek naar asfalt, zand en klei
- Coördinatie archeologisch onderzoek
- Coördinatie asbestonderzoek gebouwen

ECOLOGIE

- Soortgericht onderzoek (o.a. vleermuizen, amfibieën, vogels)
- Toetsingen aan natuurwetgeving
- Ecologisch werkprotocol en begeleiding
- Vegetatiekarteringen
- Hydrobiologisch onderzoek
- Waterplantenonderzoek en ecoscans
- Visstandbemonstering
- Vismigratieonderzoek (vistelemetrie, pit-tag)
- Actief Biologisch Beheer
- Visserijmanagement
- Visbeheerplannen
- Beleidsstudies, beheerplannen en adviezen
- BREEAM-NL (gecertificeerd duurzaam bouwen)
- BREEAM-NL PLUS (duurzaamheid en milieuvergunning)

WATER&RUIMTE

- Kwalitatief en kwantitatief waterbodemonderzoek
- Baggerplan en werkplan baggerwerk
- Directievoering, toezicht en begeleiding baggerwerken
- Inrichting en beheer grondwatermeetnetten
- Grondwatermonitoring (grondwaterstand en -kwaliteit)
- Onderzoek en monitoring oppervlaktewaterkwaliteit
- Watervraagstukken
- Coördinatie/opstellen bemalingsplannen
- Watertoetsen en waterparagrafen
- Meldingen en vergunningen
- Coördinatie/opstellen ruimtelijke onderbouwing
- Saneringsplan en bestek waterbodemsanering
- Begeleiding en evaluatie van waterbodemsanering
- BREEAM-NL (gecertificeerd duurzaam bouwen en gebiedsontwikkeling)
- BREEAM-NL PLUS (duurzaamheid en milieuvergunning)

BIJLAGE 1

Bijlage

Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten onthefing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep

Waarom deze lijst?

Waarom deze lijst?

De lijst met vogelsoorten waarvan de nesten het hele jaar door zijn beschermd is in 2009 aangepast. Deze indicatieve lijst helpt u om te bepalen of u ontheffing nodig heeft van de Flora- en faunawet en om te kijken welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn. Op het eerste deel van de lijst staan soorten met nesten die in principe jaarrond zijn beschermd. Het tweede deel bestaat uit nesten die niet jaarrond zijn beschermd (categorie 5), maar waarvan inventarisatie gewenst is.

De ingevulde lijst kunt u meesturen met uw ontheffingsaanvraag voor een ruimtelijke ingreep. Komt bij uw project een vogelsoort voor die niet op de lijst staat? Vul dan de naam in onderaan de lijst. Een deskundige kan adviseren in welke categorie het nest van de vogel valt en welke maatregelen u moet nemen.

Meer informatie

Heeft u nog vragen, kijk dan op www.minlnv.nl/loket. Of bel met Het LNV-Loket: 0800 – 22 333 22 (op werkdagen van 8.30 tot 16.30 uur).

Meer informatie over soorten(bescherming) kunt u vinden op: www.minlnv.nl/loket, www.natuurloket.nl, www.gegevensautoriteitnatuur.nl en www.minlnv.nederlandsesoorten.nl.

Algemene gegevens per soort						Gegevens per soort bij ruimtelijke ingreep (invullen)			
Vogels die sinds 1973 voorkomen als broedvogel in Nederland	Aantal broedparen (SOVON broedvogelatlas 2002)	Koloniebroeder	Aanwezig in bebouwde omgeving	Aanwezig in (beschermde) natuurgebieden	Categorie vaste nesten (zie 'Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen')	Hoe groot is de kans dat de soort wordt aangetroffen tijdens het project?	Heeft de soort voldoende gelegenheid om zelfstandig een natuurlijk alternatief nest te vinden?	Is er voldoende mogelijkheid om met succes een kunstmatig alternatief nest aan te bieden?	Welke actie is mogelijk? Bijvoorbeeld: buiten de broedtijd mitigerende maatregelen treffen, ontheffing aanvragen of iets anders?
Boomvalk	750 - 1.000	nee	nee	ja	4		ja / nee	ja / nee	
Buizerd	8.000 - 10.000	nee	nee	ja	4		ja / nee	ja / nee	
Gierzwaluw	30.000 - 60.000	nee	ja	nee	2		ja / nee	ja / nee	
Grote gele kwikstaart	240 - 300	nee	nee	ja	3		ja / nee	ja / nee	
Havik	2000	nee	nee	ja	4		ja / nee	ja / nee	

Algemene gegevens per soort						Gegevens per soort bij ruimtelijke ingreep (invullen)				
Vogels die sinds 1973 voorkomen als broedvogel in Nederland	Aantal broedparen (SOVON broedvogelatlas 2002)	Koloniebroeder	Aanwezig in bebouwde omgeving	Aanwezig in (beschermde) natuurgebieden	Categorie vaste nesten (zie 'Uitleg aangepaste beoordeling onthefing ruimtelijke ingrepen')	Hoe groot is de kans dat de soort wordt aangetroffen tijdens het project?		Heeft de soort voldoende gelegenheid om zelfstandig een natuurlijk alternatief nest te vinden?	Is er voldoende mogelijkheid om met succes een kunstmatig alternatief nest aan te bieden?	Welke actie is mogelijk? Bijvoorbeeld: buiten de broedtijd mitigerende maatregelen treffen, ontheffing aanvragen of iets anders?
Huiszus	500.000 – 1.000.000	ja	ja	nee	2			ja / nee	ja / nee	
Kerkuil	1750	nee	ja	nee	3			ja / nee	ja / nee	
Oehoe	3	nee	nee	ja	3			ja / nee	ja / nee	
Ooievaar	400	nee	ja	nee	3			ja / nee	ja / nee	
Ransuil	5000	nee	nee	ja	4			ja / nee	ja / nee	
Roek	60.000 - 65.000	ja	ja	nee	2			ja / nee	ja / nee	
Slechtvalk	8 - 10	nee	ja	ja	3			ja / nee	ja / nee	
Sperwer	4500	nee	nee	ja	4			ja / nee	ja / nee	
Steenuil	6000	nee	ja	nee	1			ja / nee	ja / nee	
Wespendief	700	nee	nee	ja	4			ja / nee	ja / nee	
Zwarte wouw	0 - 1 (onregel- matig)	nee	nee	ja	4			ja / nee	ja / nee	
Niet jaarrond beschermd, inventarisatie wel gewenst										
Blauwe reiger	10.000 - 13.000	ja	ja	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Boerenwaluw	100.000 - 200.000	nee	ja	nee	5			ja / nee	ja / nee	
Bonte vliegenvanger	14.000 - 18.000	nee	ja	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Boomklever	16.000 - 20.000	nee	ja	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Boomkruiper	80.000 - 120.000	nee	ja	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Bosuil	5000	nee	nee	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Brilduiker	15 - 20	nee	nee	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Draaihals	50 - 65	nee	nee	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Eidereend	8.000 - 10.000	nee	nee	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Ekster	40.000 - 60.000	nee	ja	nee	5			ja / nee	ja / nee	
Gekraagde roodstaart	23.000 - 30.000	nee	ja	ja	5			ja / nee	ja / nee	

Algemene gegevens per soort						Gegevens per soort bij ruimtelijke ingreep (invullen)				
Vogels die sinds 1973 voorkomen als broedvogel in Nederland	Aantal broedparen (SOVON broedvogelatlas 2002)	Koloniebroeder	Aanwezig in bebouwde omgeving	Aanwezig in (beschermde) natuurgebieden	Categorie vaste nesten (zie 'Uitleg aangepaste beoordeling onthefing ruimtelijke ingrepen')	Hoe groot is de kans dat de soort wordt aangetroffen tijdens het project?		Heeft de soort voldoende gelegenheid om zelfstandig een natuurlijk alternatief nest te vinden?	Is er voldoende mogelijkheid om met succes een kunstmatig alternatief nest aan te bieden?	Welke actie is mogelijk? Bijvoorbeeld: buiten de broedtijd mitigerende maatregelen treffen, onthefing aanvragen of iets anders?
Glanskop	12.000 - 15.000	nee	ja	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Grauwe vliegenvanger	20.000 - 30.000	nee	ja	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Groene specht	6.000 - 7.500	nee	nee	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Grote bonte specht	55.000 - 65.000	nee	nee	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Hop	0 - 1	nee	nee	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Huiszwaluw	110.000 - 125.000	nee	ja	nee	5			ja / nee	ja / nee	
IJsvogel	300 - 400	nee	nee	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Kleine bonte specht	4.500 - 5.500	nee	nee	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Kleine vliegenvanger	onregelmatig	nee	ja	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Koolmees	500.000 - 600.000	nee	ja	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Kortsnavelboomkruiper	75 - 100	nee	ja	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Oeverzwaluw	18.000 - 32.000	nee	ja	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Pimpelmees	125.000 - 200.000	nee	ja	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Raaf	60	nee	nee	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Ruigpootuil	1	nee	nee	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Spreeuw	500.000 - 900.000	nee	ja	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Tapuit	600 - 800	nee	nee	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Torenavalk	5.000 - 7.500	nee	ja	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Zeearend	1	nee	nee	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Zwarte kraai	70.000 - 100.000	nee	ja	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Zwarte mees	30.000 - 40.000	nee	ja	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Zwarte roodstaart	27.000 - 37.000	nee	ja	ja	5			ja / nee	ja / nee	
Zwarte specht	1.100 - 1.600	nee	nee	ja	5			ja / nee	ja / nee	

Algemene gegevens per soort

Gegevens per soort bij ruimtelijke ingreep (invullen)

Vogels die sinds 1973 voorkomen als broedvogel in Nederland	Aantal broedparen (SOVON broedvogelatlas 2002)	Koloniebroeder	Aanwezig in bebouwde omgeving	Aanwezig in (beschermde) natuurgebieden	Categorie vaste nesten (zie 'Uitleg aangepaste beoordeling onthefing ruimtelijke ingrepen')	Hoe groot is de kans dat de soort wordt aangetroffen tijdens het project?	Heeft de soort voldoende gelegenheid om zelfstandig een natuurlijk alternatief nest te vinden?	Is er voldoende mogelijkheid om met succes een <i>kunstmatig</i> alternatief nest aan te bieden?	Welke actie is mogelijk? Bijvoorbeeld: buiten de broedtijd mitigerende maatregelen treffen, ontheffing aanvragen of iets anders?
--	---	----------------	-------------------------------	--	---	--	--	--	---

Andere aangetroffen soort
